Evropský parlament
2024-2029

Výbor pro zaměstnanost a sociální věci

2025/2131(INL)

2.9.2025

NÁVRH ZPRÁVY

obsahující doporučení Komisi ke směrnici o spravedlivé transformaci v oblasti práce: zajištění tvorby pracovních míst a oživení místních ekonomik (2025/2131(INL))

Výbor pro zaměstnanost a sociální věci

Zpravodajka: Jana Toom

(Podnět – článek 47 jednacího řádu)

OBSAH

Strana

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU 3

PŘÍLOHA K NÁVRHU USNESENÍ: DOPORUČENÍ TÝKAJÍCÍ SE OBSAHU POŽADOVANÉHO NÁVRHU 8

PŘÍLOHA: ZVEŘEJŇOVÁNÍ PODNĚTŮ 9

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU

obsahující doporučení Komisi ke směrnici o spravedlivé transformaci v oblasti práce: zajištění tvorby pracovních míst a oživení místních ekonomik
(2025/2131(INL))

Evropský parlament,

– s ohledem na článek 225 Smlouvy o fungování Evropské unie,

– s ohledem na stanovisko Výboru pro právní záležitosti k navrženému právnímu základu,

– s ohledem na články 47 a 55 jednacího řádu,

– s ohledem na články 4, 9, 46, 149, 151, 153, 162, 164, 174 až 178 a 349 SFEU,

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 11. prosince 2019 nazvané „Zelená dohoda pro Evropu“ (COM(2019)0640),

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 4. března 2021 nazvané Akční plán pro evropský pilíř sociálních práv (COM(2021)0102),

s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/241 ze dne 12. února 2021, kterým se zřizuje Nástroj pro oživení a odolnost[1] (RRF), s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1056 ze dne 24. června 2021, kterým se zřizuje Fond pro spravedlivou transformaci (JTF)[2],

– s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1057 ze dne 24. června 2021, kterým se zřizuje Evropský sociální fond plus (ESF+) a zrušuje nařízení (EU) č. 1296/2013[3],

– s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/691 ze dne 28. dubna 2021 o Evropském fondu pro přizpůsobení se globalizaci na pomoc propuštěným pracovníkům (EFG) a o zrušení nařízení (EU) č. 1309/2013[4],

s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/955 ze dne 10. května 2023, kterým se zřizuje Sociální klimatický fond a mění nařízení (EU) 2021/1060[5],

– s ohledem na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES ze dne 13. října 2003 o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů ve Společenství a o změně směrnice Rady 96/61/ES[6],

s ohledem na zprávu Maria Draghiho ze září 2024 nazvanou „Budoucnost evropské

[1] Úř. věst. L 57, 18.2.2021, s. 17.
[2] Úř. věst. L 231, 30.6.2021, s. 1.
[3] Úř. věst. L 231, 30.6.2021, s. 21.
[4] Úř. věst. L 153, 3.5.2021, s. 48.
[5] Úř. věst. L 130, 16,5,2023, s. 1.
[6] Úř. věst. L 275, 25.10.2003, s. 32.

konkurenceschopnosti“(dále jen „Draghiho zpráva“),

– s ohledem na Plán pro kvalitní pracovní místa,

– s ohledem na doporučení Rady o spravedlivé transformaci na klimatickou neutralitu z roku 2022,

– s ohledem na zprávu Výboru pro zaměstnanost a sociální věci (A10-0000/2025),

A. vzhledem k tomu, že zelená a digitální transformace mají hluboký transformační vliv na evropské ekonomiky, regiony a pracoviště; vzhledem k tomu, že zajištění účinného přechodu ke klimaticky neutrálnímu a digitalizovanému hospodářství a snížení závislosti na dodávkách energie má zásadní význam pro udržitelnost, růst a konkurenceschopnost Evropy; vzhledem k tomu, že konečný úspěch souběžné transformace bude do značné míry záviset na tom, zda bude transformace spravedlivá a inkluzivní pro pracovníky, podniky a dotčené regiony;

B. vzhledem k tomu, že řízení přechodu na uhlíkově neutrální ekonomiku by mělo nejen podporovat přechod na nová pracovní místa v nově vznikajících sektorech, ale také zachovat a přizpůsobit stávající pracovní místa a odvětví klimaticky neutrálním a čistým průmyslovým odvětvím a technologiím, aby mohla sloužit osobám žijícím na zasažených územích; vzhledem k tomu, že je důležité, aby pracovníci a uchazeči o zaměstnání cítili při zvládání transformací podporu, mají-li se cíle strategie do roku 2050 setkat s větším pochopením a přijetím;

C. vzhledem k tomu, že ačkoli řada důležitých legislativních a nelegislativních iniciativ Unie má za cíl nebo může pomoci řešit dopady souběžné transformace (zejména mechanismus pro spravedlivou transformaci, Fond pro spravedlivou transformaci, Unie dovedností, Sociální fond pro klimatická opatření, ESF+ a Nástroj pro oživení a odolnost), v legislativním a politickém rámci stále existují mezery, pokud jde o narušení situace na pracovišti, práva pracovníků, sociální ochranu a sociální dialog; vzhledem k tomu, že pouze opatření na úrovni Unie mohou zajistit skutečnou přidanou hodnotu a souběžnou vzestupnou sociální konvergenci, aby se příslib „nikoho neopomíjet“ stal skutečností;

D. vzhledem k tomu, že Draghiho zpráva označuje přetrvávající nedostatek kvalifikovaných pracovníků za překážku inovací, přijímání technologií a úsilí o dekarbonizaci, což zase brzdí růst a konkurenceschopnost; vzhledem k tomu, že Draghiho zpráva konstatuje, že téměř 80 % malých a středních podniků má potíže najít pracovníky se správnými dovednostmi; vzhledem k tomu, že Draghiho zpráva dále zdůrazňuje, že je třeba zajistit, aby růst produktivity a sociální začleňování probíhaly souběžně, se zapojením systémů sociálního zabezpečení členských států, které mají zásadní význam pro poskytování kvalitních veřejných služeb, sociální ochrany, bydlení, dopravy a péče o děti během přechodného období;

1. zdůrazňuje, že úspěšný přechod k udržitelnějším zdrojům energie a průmyslovým odvětvím bude hrát významnou úlohu v dlouhodobé konkurenceschopnosti unijních podniků na světovém trhu; zdůrazňuje, že je třeba zajistit, aby podniky a pracovníci byli dobře vybaveni k tomu, aby dokázali využívat příležitostí vyplývajících z přechodu na nová a inovativní řešení; je přesvědčen, že k zajištění minimálních společných

standardů, které poskytnou jasnost a potřebnou strukturu pracovníkům i zaměstnavatelům při předvídání a řízení změn, a v konečném důsledku zlepší odolnost, konkurenceschopnost a vzestupnou sociální konvergenci Unie, je nezbytný závazný rámec pro řešení výzev a příležitostí spravedlivé transformace na pracovišti; zdůrazňuje, že regiony mohou podpořit spravedlivou transformaci kombinací sociální ochrany, hospodářské diverzifikace a územní koordinace s cílem snížit negativní dopady a podpořit inkluzivnější rozvoj;

2. poukazuje na to, že dopad dekarbonizace na zaměstnanost přesahuje rámec snižování počtu pracovních míst v odvětvích využívajících fosilní paliva a bude mít širší dopad, pokud jde o redefinici pracovních míst a celkovou transformaci trhu práce; zdůrazňuje, že je třeba, aby nadcházející aktualizace Akčního plánu pro evropský pilíř sociálních práv a nového Plánu pro kvalitní pracovní místa zahrnovala soubor konkrétních legislativních a nelegislativních opatření, která hmatatelně zlepší pracovní podmínky, zdraví a bezpečnost, rozsah kolektivního vyjednávání a odbornou přípravu a dovednosti pracovníků a osob samostatně výdělečně činných; zdůrazňuje, že tato opatření rovněž poskytují příležitost podpořit zaměstnavatele v Unii, zejména malé a střední podniky, aby si udrželi a zlepšili svou konkurenceschopnost tím, že poskytnou jasný rámec pro předvídání a řízení změn ve spolupráci s pracovníky a investují do odborného vzdělávání a přípravy, zvyšování kvalifikace a rekvalifikace pracovníků s cílem řešit nedostatek dovedností a pracovníků, který brání produktivitě a růstu;

3. vyzývá Komisi, aby po konzultaci se sociálními partnery navrhla směrnici, která zajistí spravedlivou transformaci v oblasti práce a usnadní přechod Unie na udržitelnou, klimaticky neutrální a digitální ekonomiku; domnívá se, že tato směrnice by měla obsahovat opatření, která zajistí mimo jiné:

   a) specializovaný rámec pro předvídání a řízení změn prostřednictvím včasného informování pracovníků a jejich zástupců a konzultací s nimi, sociálního dialogu a kolektivního vyjednávání;

   b) individuální právo na bezplatnou odbornou přípravu pracovníků během pracovní doby;

   c) zavedení vnitrostátních strategií spravedlivé transformace;

   d) rozvoj programů na podporu podnikání a prosazování plánů transformace na úrovni podniků;

   e) monitorovací strukturu, která umožňuje strategické předvídání;

4. zdůrazňuje, že předvídání a řízení změn má zásadní význam pro zaměstnavatele i pracovníky, aby se mohli úspěšně orientovat v ekologické transformaci a účinně se vypořádat s hospodářskými výzvami způsobenými nepříznivými geopolitickými událostmi; zdůrazňuje, že plánováním transformace je možné proaktivně zabránit propouštění, budovat dlouhodobou odolnost podniků a využívat dostupné zdroje nejlepším možným způsobem; zdůrazňuje, že příslušné plány musí být vypracovány v rámci sociálního dialogu, přičemž musí být plně respektováno právo na informace a konzultace; vyzývá v této souvislosti k přezkumu legislativního rámce pro informování a konzultace s cílem zajistit, aby byl pro účely souběžné transformace

vhodný; zdůrazňuje, že je třeba poskytnout podnikům pobídky k vypracování jejich vlastních plánů transformace;

5. zdůrazňuje, že nedostatek kvalifikovaných pracovníků lze smysluplně zmírnit pouze řešením dostupnosti a přístupnosti příležitostí k odborné přípravě; zdůrazňuje, že hlavní překážky pro pracovníky, kteří se chtějí účastnit dalšího vzdělávání, jsou rozvrh školení, rodinné povinnosti a náklady[7]; je pevně přesvědčen, že individuální právo na bezplatné vzdělávání pro pracovníky, a to během pracovní doby, může tyto překážky pro pracovníky překonat a zajistit zaměstnavatelům předvídatelnou a stabilní nabídku kvalifikovaných pracovníků;

6. zdůrazňuje, že je třeba, aby členské státy podporovaly podniky a pracovníky tím, že stanoví celkové strategie a politiky pro spravedlivou transformaci na vnitrostátní úrovni; poukazuje na to, že tyto vnitrostátní strategie by měly určit dopad transformace na jednotlivá odvětví a pracovní sílu a měly by stanovit komplexní a průřezovou škálu opatření ke zmírnění tohoto dopadu; zdůrazňuje, že je důležité rozvíjet dlouhodobou vizi a strategii pro místní hospodářskou transformaci zapojením veřejných a soukromých subjektů a občanské společnosti; zdůrazňuje, že pro udržení pracovníků a vytváření kvalitních pracovních míst jsou nezbytné přímé investice do inovací a zlepšení atraktivity regionů prostřednictvím modernizace infrastruktury, veřejných služeb a vybavenosti;

7. připomíná, že hlavní zdroj trvalé místní zaměstnanosti představují malé a střední podniky; zdůrazňuje, že je třeba usnadnit malým a středním podnikům přístup k financování transformace, mimo jiné tím, že se jim umožní vytvářet klastry pro přístup k finančním prostředkům a technické pomoci, které jim pomohou při navrhování projektů a dodržování předpisů; naléhavě vyzývá členské státy a regionální orgány, aby zavedly a posílily programy na podporu podnikání v postižených regionech s cílem pomoci začínajícím podnikům a malým a středním podnikům růst a uspět; zdůrazňuje, že investiční pobídky mohou pomoci přilákat podniky do zranitelných regionů;

8. konstatuje, že chybí přesné údaje o počtu pracovních míst ztracených, vytvořených nebo ovlivněných souběžnou transformací; zdůrazňuje, že pro účinné politické reakce je důležité předvídat změny na trhu práce a trendy v oblasti potřebných dovedností; vyzývá ke zřízení Evropské observatoře pro spravedlivou transformaci, která by shromažďovala příslušné údaje a analyzovala dopad politik transformace;

9. žádá, aby navrhovaná směrnice byla doplněna o přepracovaný Fond pro spravedlivou transformaci pro programové období po roce 2027, který by fungoval na základě zásad sdíleného řízení a partnerství a disponoval zvýšeným rozpočtem; zdůrazňuje, že nový fond by měl podporovat zaměstnavatele v zajišťování práva pracovníků na odbornou přípravu a v zavádění transformačních plánů na úrovni podniků; naléhavě žádá, aby financování transformace zahrnovalo sociální podmínky na podporu začlenění;

10. vyzývá členské státy, aby zajistily dostatečné financování kvalitních programů odborného vzdělávání a přípravy jako dlouhodobé investice do produktivity, růstu a konkurenceschopnosti pracovníků a podniků; vyzývá členské státy, aby s podporou

[7] Vývoj zaměstnanosti a sociálních ukazatelů v Evropě v roce 2024 (Employment and social developments in Europe 2015), Evropská komise, s.20.

Komise strategicky využívaly stávající nástroje Unie k provádění unie dovedností, zejména Záruky k získání dovedností; vyzývá členské státy, aby ve větší míře využívaly příjmy z národních systémů obchodování s emisemi na vzdělávání pracovníků a přerozdělení pracovních sil; vyzývá Komisi, aby prozkoumala a vydala pokyny k tomu, jak mohou partnerství veřejného a soukromého sektoru mezi členskými státy a podniky financovat odbornou přípravu, změnu kvalifikace a prohlubování dovedností pracovníků, zejména právo na odbornou přípravu jednotlivých pracovníků;

11. zdůrazňuje, že pro podporu pracovníků v obdobích transformace mají zásadní význam důkladné sociální záchranné sítě a systémy sociální ochrany; vyzývá členské státy, aby modernizovaly a posílily své systémy a služby sociální ochrany s cílem zajistit odolnost vůči otřesům způsobeným souběžnou transformací, která má dopad na trh práce;

12. zdůrazňuje, že dopad na zaměstnanost se bude lišit v závislosti na regionech a obyvatelstvu; v této souvislosti poukazuje na to, že je třeba zapojit místní občany a zúčastněné strany a posílit jejich postavení, aby se stali aktivními aktéry transformace; zdůrazňuje, že veřejné orgány se musí zapojit do strategických konzultací a spolupráce se sociálními partnery během řízení transformace; zdůrazňuje, že smysluplnou účast lze zajistit prostřednictvím konzultací v rané fázi a jasných mandátů a hlasovacích práv pro sociální partnery, malé a střední podniky, občanskou společnost a mládež v regionálních koordinačních orgánech;

13. žádá Komisi, aby do 31. ledna 2027 předložila na základě čl. 153 odst. 2 písm. b) ve spojení s čl. 153 odst. 1 písm. a), b), e) a h) SFEU návrh směrnice o spravedlivé transformaci v oblasti práce v souladu s doporučeními uvedenými v příloze k tomuto usnesení;

14. domnívá se, že finanční dopady požadovaných návrhů by měly být hrazeny ze stávajících rozpočtových prostředků;

15. pověřuje svou předsedkyni, aby předala toto usnesení a doporučení uvedená v příloze Komisi a Radě.

PŘÍLOHA K NÁVRHU USNESENÍ:
DOPORUČENÍ TÝKAJÍCÍ SE OBSAHU POŽADOVANÉHO NÁVRHU

Evropská směrnice pro spravedlivou transformaci v oblasti práce: zajištění tvorby pracovních míst a oživení místních ekonomik

Evropský parlament se domnívá, že budoucí legislativní návrh směrnice o spravedlivé transformaci v oblasti práce: zajištění tvorby pracovních míst a oživení místních ekonomik by se měl řídit těmito zásadami a cíli:

Doporučení č. 1: Obecný cíl návrhu

Obecným cílem návrhu je vytvořit unijní rámec politických opatření, která lze uvést do praxe v regionech postižených ekologickou a digitální transformací s cílem zajistit sociálně spravedlivou a inkluzivní transformaci a vytváření kvalitních pracovních míst.

Doporučení 2: Oblast působnosti návrhu

Návrh by měl mít podobu směrnice.

Vzhledem k tomu, že k dosažení tohoto cíle je zapotřebí komplexní balíček opatření, měl by návrh zahrnovat prvky v následujících oblastech:

a) pracovní podmínky,
b) zapojení osob vyloučených z trhu práce;
c) informování pracovníků a konzultace s nimi,
d) zlepšování pracovního prostředí tak, aby bylo chráněno zdraví a bezpečnost pracovníků.

Doporučení č. 3: Předmět návrhu

Návrh by se měl zaměřit na tato politická opatření:

a) vytvoření specializovaného rámce pro předvídání a řízení změn v regionech a odvětvích procházejících transformací na základě zásad informování a konzultací, sociálního dialogu a kolektivního vyjednávání;

b) na základě přezkumu legislativního rámce zajistit, aby v souvislosti s transformacemi bylo účinně uplatňováno právo pracovníků a jejich zástupců na informování a konzultace;

c) zavedení individuálního práva na bezplatnou odbornou přípravu pro pracovníky a během pracovní doby;

d) vytvoření vnitrostátních strategií spravedlivé transformace se zvláštním zaměřením na rozvoj dlouhodobé vize pro místní ekonomiky a pracovní sílu ve všech postižených regionech;

e) rozvoj podpůrných programů pro podniky, zejména malé a střední podniky a místní subjekty, s cílem povzbudit tvorbu pracovních míst na místní úrovni;

f) zajistit sladění nabídky a poptávky pracovních sil a dovedností prostřednictvím kombinovaného využívání informací o trhu práce, posílené spolupráce místních aktérů s poskytovateli odborné přípravy a podpory plánů transformace na úrovni podniků;

g) vytvoření monitorovací struktury s cílem poskytnout strategický výhled dopadů transformace a vývoje na trhu práce.

PŘÍLOHA: ZVEŘEJŇOVÁNÍ PODNĚTŮ

Zpravodajka v souladu s článkem 8 přílohy I jednacího řádu prohlašuje, že do své zprávy zahrnula podněty k záležitostem týkajícím se předmětu spisu, které při vypracovávání návrhu zprávy obdržela od zástupců zájmových skupin spadajících do oblasti působnosti interinstitucionální dohody o povinném rejstříku transparentnosti[1] nebo představitelů orgánů třetích zemí, včetně jejich diplomatických misí a velvyslanectví:

1. Zástupci zájmových skupin spadající do oblasti působnosti interinstitucionální dohody o povinném rejstříku transparentnosti
European Trade Union Confederation (ETUC)
2. Představitelé orgánů třetích zemí, včetně jejich diplomatických misí a velvyslanectví
-

Výše uvedený seznam je sestaven na výhradní odpovědnost zpravodajky.

Pokud jsou na seznamu uvedena jména, funkce, případně jména i funkce fyzických osob, zpravodajka prohlašuje, že příslušné fyzické osoby byly seznámeny s prohlášením Evropského parlamentu o ochraně osobních údajů č. 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), které stanoví podmínky platné pro zpracování jejich osobních údajů a práva související s tímto zpracováním.

[1] Interinstitucionální dohoda ze dne 20. května 2021 mezi Evropským parlamentem, Radou Evropské unie a Evropskou komisí o povinném rejstříku transparentnosti (Úř. věst. L 207, 11.6.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj)